

FRISKA FISKAR

Utformning av frivilligt kontrollprogram för fiskhälsa

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING av **Linda Falk Wigdén**

Trots en i allmänhet god fiskhälsa inom fiskodlingsbranschen finns potential att utveckla det förebyggande arbetet på odlingarna för att därigenom minska risken för uppkomst och spridning av smittsamma sjukdomar, för att uppnå en generellt bättre fiskhälsa och en ännu hållbarare näring. Ett sätt att arbeta aktivt med förebyggande smittskydd inom djurhållning är genom ett frivilligt kontrollprogram. Syftet med detta projekt har varit att analysera villkoren och utforma ett sådant.

Projektets huvudmål har varit att utreda förutsättningarna, planera för och utforma plan och riktlinjer till ett frivilligt kontrollprogram för smittskydd i fiskodling. Avsikten är att Matfiskodlarna sedan ska söka och få huvudmannaskap för programmet. När det gäller interna förutsättningar för att driva ett frivilligt kontrollprogram på ett framgångsrikt och hållbart sätt har projektet funnit att Matfiskodlarna som organisation har de förutsättningar som krävs. Utformningen av plan och riktlinjer för kontrollprogrammet har även de fullföljts på ett framgångsrikt sätt, så när som på ett fåtal punkter. Efter projektets genomförande återstår några delar av plan och riktlinjer där konsensus inte kunnat nås mellan branschens företrädare och andra aktiva i utformningen. Dessa delar berör hantering av sjukdomen bacterial kidney disease (BKD). För att kunna ansöka om huvudmannaskap krävs vidare arbete kring denna fråga. Inom och runt branschen finns starka och skiftande åsikter om BKD. Det är därför sannolikt att ett fortsatt inte obetydligt dialog- och förankringsarbete kommer att krävas för att komma till resultat. Under projektet har dock goda framsteg gjorts mot att formulera riktlinjer som är acceptabla för alla parter. Hos alla delaktiga finns också en tydlig önskan om att finna säkra, praktiska och hållbara lösningar som gagnar både fiskarna och branschen i stort.

I Jordbruksverkets föreskrift SJVFS 2015:17 regleras utformning och innehåll för frivilliga kontrollprogram. I många andra typer av djurhållning finns frivilliga kontroll- och övervakningsprogram där djurhållaren är fri att ansluta sig till att efterfölja programmets krav och kriterier. Syftet med programmen kan exempelvis vara allmänförbättring av smittskyddet eller övervakning och hantering av specifika sjukdomar. För fiskodlingen finns ännu inget sådant kontrollprogram och trots att svensk fiskodling har ett generellt gott djurhälsoläge finns behov av och önskemål om att stärka samarbetet för ett förbättrat allmänt smittskydd och för att finna alternativa metoder för bekämpning av BKD. Sverige har tilläggsгарантиer från EU för BKD vilka gäller fram till 2021. Ett troligt scenario är att inga nya tilläggsгарантиer kommer att begäras eller tilldelas därefter. Därmed måste nya riktlinjer för förebyggande och hantering av BKD utformas. Ett frivilligt kontrollprogram kunna vara en betydelsefull komponent i detta. En annan viktig funktion för ett frivilligt kontrollprogram är att på olika sätt stödja fiskodlarna genom information och vägledning i frågor som rör smittskydd och fiskhälsa.

Under projektet har plan och riktlinjer utformats för det frivilliga kontrollprogrammet utifrån de regler som ställs upp i föreskriften samt med vägledning från redan godkända kontrollprogram för andra djurslag. En arbetsgrupp har varit till stöd, hjälp och förankring under hela arbetsprocessen. Gruppen har bestått av företrädare från SVA och Distriktsveterinärerna, SLU och Göteborgs Universitet samt företrädare från branschen. För vidare förankring har materialet även sänts ut på remiss till ytterligare ett antal fiskodlare samt andra berörda myndigheter.

För den delen av projektet som berör utbildning och information har en undersökning av branschens utbildningsbehov genomförts och utbildningsinsatser planerats och genomförts utifrån den insamlade kunskapen. Bland annat genomfördes en uppskattad fiskhälsokonferens. Projektet Friska Fiskar och det planerade kontrollprogrammet har även presenterats och diskuterats i flera sammanhang för att sprida information och inhämta kunskap om attityder och förhållningssätt bland branschaktiva och berörda intressenter.